

fel: meghatározó eleme a tribün, ahonnan a nyilvánosságra hozott – nyilvánosság elé vitt – jeleneteket figyelik és kommentálják a salemiek. Ugyanez a lépcsősor, ha felemelkedik, tető alá hozza Proctorék házat. A jelmezek mintha valami Antik és Tsai divatházból kerültek volna ki: nem maiak és nem archaikusak. Külön világot alkotnak. (Talán csak az ezúttal svájcinak mondott idegen szolgálólány, Tituba kosztümje rí ki némiképp, amelyben az impozáns Szabó Vera úgy fest, hogy simán elmehetne váltott gyermeknek a *Szentivánéji álomba*.)

A pécsi társulat formában és elemében lenni látszik. Remekül működik a salemi bábészcodók csapata: egyrészt hatásosan mozognak tömegként, másrészt pontosan válnak ki egyenként, jó ritmusban villantva fel egy-egy karaktert, ízt, színt. Ami a többieket illeti: Széll Horváth Lajos Danforth alkormányzójának hideg tekintélyessége éppúgy helyénvaló, mint például Kovács Mimi szép gyöttrődése Mary Warren szerepében. Kocsis Pált Parrisként természetesen az ideális Mohácsi-színésznek látjuk, de igen figyelemreméltó Pál András is, akinek első megjelenése egy hindu bölcsé, azután pedig érzékletesen meghasonlik mint precíz, hivatalnoki Hale tiszteletes. Határozottan üde színfolt Vidákovics Szlávén békésen illuminált doktora, s kiragyog az előadásból Róbert Gábor, figurájának tenyeres-talpas egyszerűségével, falusi derűjével, valamint a már-már Frosch foglári magánszámával.

A Proctorékat játszó Zayzon Zsolt és Herczeg Adrienn bizonyos bensőségességgel mutatja be a kibeszéltlen házassági válságban leledző párt. Herczeg klaszikus alakítást nyújt: az érző szívű, kemény, törhetetlen asszonyt, aki a lelke mélyén hibáztatja magát férje kilengéséért. Az Abigail Williamset sok könnyből megformáló Márcz Fruzsina érdes altjával véteti észre magát leginkább: két markáns, mély női hang bonghat

a pécsi főszereplő fülében. Zayzon Zsolt Proctora mérsekeltlen hős típus. Sodródik az eseményekkel, minden helyzetben a primer reakciói határozzák meg a cselekedeteit, s kézenfekvő döntéseket hoz. Ha ez oda vezet, ahová, akkor így kell lennie.

A pécsi közönség tavaly már láthatott a színházában jól sikerült Mohácsi-produkciót, de az egyszerűbb ügy volt; egy Molière-átírat, *A képzelt beteg*. Most érezhető némi zavar a nézőtéren. A darab ugyanis – ez elég hamar világossá válik – dráma, sőt komor, nagy ívű tragédia. Ugyanakkor bőkezűen telehintették poénokkal. (Mohácsi ezúttal mederben tartja művét, s bizonyára az is előnyére válik a pécsi produkciónak, hogy nem most kellett a semmiből vagy a valamiből létrehozni a szöveget.) A publikum csöppet talán tanácstalan: vajon szabad-e, illik-e hangosan felrohogni a bemondásokon? De hamar akklimatizálódni fog a Mohácsi-féle színházban. Hovatovább elkaposváriasodik.

ARTHUR MILLER:
ISTENÍTÉLET
(Pécsi Nemzeti Színház)

Fordító: Máthé Elek. **Dramaturg:** Mohácsi István.
Zene: Kovács Márton. **Díszlet:** Khell Zsolt. **Jelmez:** Szűcs Edit. **Rendező:** Mohácsi János.

Szereplők: Zayzon Zsolt, Herczeg Adrienn, Márcz Fruzsina, Széll Horváth Lajos, Kocsis Pál, Pál András, Köles Ferenc, Kovács Mimi, Füsti Molnár Éva, Urbán Tibor, Stenczer Béla, Szabó Vera, Stubendek Katalin, Ottlik Ádám, Darabont Mikold, Fischer Lili, Juhász Gerda, Vig Diána, Józsa Richárd, Róbert Gábor, Vidákovics Szlávén, Várnagy Kinga, László Csaba, Csányi Dávid.

Zappe László

Mint a kecske

NICCOLÒ MACHIAVELLI – HÁY JÁNOS: MANDRAGÓRA

Mintha Mohácsi János szelleme kísértene Szegeden. Persze ha néhány hete nem éppen az ő átíratában rendezte volna meg Goldoni *A kávéházát* Rusznyák Gábor, valószínűleg kevésbé jutna eszünkbe Háy János *Mandragóra*-változatáról ilyesféle párhuzam. Így azonban feltűnnek a szövegalkításban, egyes motívumok és jellemek kiforgatásában, átértelmezésében, más körülmények közé helyezésében bizonyos hasonlóságok. A szereplőkben mai megfele-

lőikre ismerhetünk, köznapian, pongyolán beszélnek, ha nem is különösebben szellemesen. A történet is megváltozik, egy másik világ tolakszik be az eredeti mesébe, és a kettő összekeveredik. Igaz, ezek a jegyek nem mutatkoznak olyan markánsan, nem törnek olyan elementáris erővel a nézőre, mint a Mohácsi-munkák esetében.

A látvány, amely a közönséget fogadja, viszont meglehetősen erőteljes. Dombocska tetején kecske eszeget,

talán legegyszerűbben, talán sötét nyálalattal. A néző nem láthatja, de ha ismeri kicsit Machiavelli *Mandragoráját*, hajlamos az utóbbira gondolni, bár nem világos, miért éppen ezt a motívumot kell ilyen látványos, az egész előadást meghatározó szimbólummal kiemelni. Am hamar kiderül, hogy a legvadabb felfordulást is békén tűrő, az egész estén végig színen levő jószágnak egészen más, sokkal fontosabb jelképi feladatai vannak. Háy János Firenzéből a Vadnyugatra helyezte át a történetet, a párizsi ficsúr ide érkezik, hogy nyihitse szplínjét, s friss élményekkel csigázza fel a nagyvilági életben eltompult értekeit. Callimaco ezúttal Molière Don Juanjára emlékeztet, ahogyan szolgáljával, Siróval az erkölcsös életéről vitatkozik, és a történet végén Don Juan módjára el is hagyja az elcsábított és azonmód meg is unt falusi szépséget, azaz a természetből visszatér a civilizációba, Párizsba. De hogy a párhuzamok mégse legyenek ilyen könnyen átláthatók, a színen időnként

Szabó Máté rendezőnek a játék elején mintha nagyon is kézre állna mind az átírat, mind a Khell Csörsz tervezte színpadkép. Horváth Illés a kedélybeteg szerelmes, Barnák László az öntudatos szolgál, illetve „munkatárs” szerepében megfelelő, bár nem túl jelentékeny, Székelyi József kliséből rendesen összehozza az öreg és ostoba férjet. Kőszegi Ákos viszont helyén van az intrikus Ligurio szerepében, derűje fenyegető, cinizmusa gyilkos. Nem igazán ravasz, csak éppen átlát az embereken.

A történet előrehaladtával, s ahogyan a szövegből is fogatkozik az ötletesség, a rendező is egyre nehezebben oldja meg a jeleneteket. Nem könnyű a városi utcára írt eseményeket egy domb tövében elhelyezni. Arról már nem is beszélve, hogy az átírat – teljesen fölöslegesen – Lukrécia hálószobájába is bemerészkedik. Ebben a szakaszban előbb Fekete Gizi érkezése hoz némi enyhületet, ő bölcs, mértéktartó derűvel adja

Fekete Gizi (Sostrata),
Király Levente (Pap) és
Sallai Nóra (Lukrécia)

az anyóst, akinek hajdani laza erkölcsait Háy az eredetinel részletesebben ábrázolja, amennyiben valamennyi helybeli férfi szereplővel hírbe hozza legalább egy poén erejéig. Majd Király Levente is átségit egy jeleneten a hit-tételeket érdekei szerint magyarázó pap szerepében.

Veréb Simon felvétele

átrohan egy valóban Juan nevet viselő ember, akit fegyveresek üldöznek, akár a kormányzógyilkos nőcsábászt, csak éppen ez esetben mintha a hatóságok kergetnék, és időnként el is kapják, föl is akasztják. A méltán táplálkozó, üldögélő-álldogáló állat tehát a vidéket, a természetet és a természet bölcs közönyét is jelzi az értelmetlen emberi törekvésekkel, lázas felbuzdulásokkal és ellankadásokkal szemben.

Szóval némi abszurditás vagy talán inkább pusztaság esztelenség lengi körül a reneszánsz komédia feszes racionalitását. Az átíró az életkedvtől és -erőtől duzzadó, az erkölcsöket vidáman ostorozó komédiát egy általános idiotizmusba süllyedt, dekadensen kornyadozó világba transzponálta. Következetességet ezek közt az emberek közt hiába is keresnénk, arról nem is szólva, hogy miért kell Don Juan kielégíhetetlenségének, céltalanságának és melakórjának felmutatásához éppen Machiavelli mindenben ellentétes értelmű művét elővenni. A nézőnek persze az okokhoz kevés köze van, rá az eredmény tartozik, s csak akkor kezd okokat keresni, ha az eredmény nem győzi meg.

A zárókép akár erős is lehetne, ha nem éreznénk átlátszóan kimódoltnak. Juan, aki egyszer már levágta magát a kötélről a zsebéből előhúzott bicskájával, megint az akasztófán lóg, de a korábbi ruhacserék folytán nincs nála a kése. S akik miatt ebbe a képtelen helyzetbe került, közömbösen mondják a magukét, esetleg sajnálkoznak a szerencsétlen sorsán, de egyiküknek sem jut eszébe, hogy segítsen rajta. Éppoly közömbösek, mint a kecske.

NICCOLÒ MACHIAVELLI - HÁY JÁNOS: MANDRAGÓRA (Szegedi Nemzeti Színház)

Díszlet: Khell Csörsz. **Jelmez:** Balla Ildikó. **Rendező:** Szabó Máté.

Szereplők: Horváth Illés, Kőszegi Ákos, Székelyi József, Sallai Nóra, Fekete Gizi, Barnák László, Király Levente, Szilágyi Annamária, Savanyu Gergely.